

Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Білоцерківський національний аграрний університет
Дебреценський університет (Угорщина)
Університет Афійон Косатепе (Туреччина)
Університет економіки в Бидгощі (Польща)
Інститут Конфуція Київського національного лінгвістичного університету
Університет Савуа-Мон Блан (Франція)
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Рівненський державний гуманітарний університет
Маріупольський державний університет
Криворізький державний педагогічний університет
Міжнародна перекладацька компанія Translatel
Федерація обмінів «Франція-Україна»
Бюро перекладів «АДМІРАЛ»

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції

**«Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні
в умовах сучасних освітніх реалій»**

21-22 березня 2024 року

Біла Церква – 2024

БРОВКО Н.І., д-р. юрид. наук, проф., завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРОЯВИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Акцентовано увагу на відповідальності за корупційні правопорушення, суб'єктах корупційних діянь у сфері вищої освіти. Доведено, що корупція в освіті є небезпечним феноменом, так як посягає на встановлені законодавчо цінності та стандарти. Встановлено, що недостатня увага приділяється питанням запобігання корупції уповноваженими на це органами. Пропонується більш чітко окреслити розуміння «корупції у освітній сфері» та її суб'єктів у законодавстві.

Ключові слова: корупція, корупційне правопорушення, сфера вищої освіти, відповідальність, запобігання корупції.

Корупція є явищем яке пов'язане з існуванням держави, державних інституцій та виникає під час взаємодії людини з ними. Очевидно, це явище має філософське, психологічне та моральне коріння, нерозривно пов'язане з людською особистістю, не може існувати поза нею та її діяльністю, пронизує усі сфери суспільного життя. Значна кількість міжнародних та національних нормативів визначають поняття, причини, прояви корупції та наголошують на необхідності її подолання, передбачаючи при цьому різні шляхи.

Корупційні прояви у сфері вищої освіти є небезпечним явищем, яке не лише порушує існуючий порядок, а й спотворює суспільні відносини, освітню реформу розвиток системи вищої освіти, створює бар'єри між учасниками освітнього процесу, порушуючи при цьому принципи соціальної справедливості, перешкоджає рівному доступу до освіти, створює напруженість і соціальну недовіру та є підґрунтям правового нігілізму.

Наразі в Україні вживаються активні заходи протидії корупції в сфері вищої освіти. Прийнято низку нормативів, які вносяться зміни до чинних правових норм, затверджуються програми та стратегії спрямовані на запобігання цьому явищу. Однак, органи, які покликані протидіяти корупції основним завданням мають боротьбу з цими проявами, тоді як запобігання корупції та усунення можливостей вчинення корупційних діянь у сфері вищої освіти залишається поза увагою. Певно, як боротьба так і протидія корупції є завданням різних суб'єктів: стейкхолдерів, керівників закладів освіти, центральних органів виконавчої влади та кожного свідомого громадянина. Однак, говорячи про запобігання корупції варто мати на увазі антикорупційну політику, що проводиться у закладах вищої освіти. Така політика має бути активною, цілеспрямованою, результативною.

Для розуміння відповідальності за корупційні правопорушення варто звернутись до норм Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення, де передбачено такі діяння та визначено міру

впливу на правопорушника. Стосовно корупційних злочинів у сфері вищої освіти, то ними можуть бути діяння, які передбачені ст. 354, 364, 364-1, 365-2, 368 Кримінального кодексу України.

Чи є суб'єктом корупційних злочинів науково-педагогічні працівники? Як зазначає у цьому контексті К. Бабенко, відповідно до положень ч.2. ст. 18 кримінального законодавства спеціальним суб'єктом злочину є особа, яка поряд із звичайними суб'єктами має додаткові ознаки, що дають їй можливість вчинити злочин. Тому необхідно визначити статус науково-педагогічного працівника як спеціального суб'єкта складу злочину, який може нести відповідальність за ст. 368 КК України - прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою [1]. Відповідно до Кримінального кодексу України, службовою особою є особа, яка здійснює повноваження представника влади чи місцевого самоврядування, а також особа, яка постійно чи тимчасово обіймає посади в органах державної влади, місцевого самоврядування, на підприємствах, установах чи організаціях, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконує такі функції за спеціальним повноваженням, які їй надано компетентним органом держави [2].

Деякі кримінальні та адміністративні правопорушення у системі вищої освіти можуть поширюватись не тільки керівники закладів освітньої сфери, викладачів, а й на учнів, студентів, здобувачів та їх батьків. Як приклад можна навести ст. 354 КК України «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації» або ст.369 КК України «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі». У ситуації, коли хтось пропонує, а інший бере, дії таких сторін суперечать правовим і моральним нормам і, як правило, формують систему корупційних дій на усіх рівнях освітньої діяльності у суспільстві [3].

Аналізуючи Закон України «Про освіту» зазначимо, що у ньому законодавець не згадує про корупцію як явище та не наголошує на корупційних правопорушеннях. Лише у ст.42 ч.4 вказаного закону зазначає про хабарництво, яке є порушенням академічної доброчесності. Однак, розуміння корупції ширше ніж хабарництво, що не враховано законодавцем, і у сфері вищої освіти такі діяння можуть набувати різних проявів. Тому вважаємо за необхідне доповнити Закон України «Про освіту» ст.42-1 «Корупція у сфері освіти» виклавши її наступним чином:

«Корупція у сфері освіти - використання особами, що працюють у сфері освіти та їх близькими особами наданих їм повноважень та можливостей з метою одержання неправомірної вигоди, одержання такої вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, а також обіцянка/пропозиція неправомірної вигоди іншій фізичній чи юридичній особі, яка бере участь в освітньому процесі на прохання особи, яка працює у сфері освіти або на її вимогу з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй повноважень та можливостей з використанням наданих особі, яка працює у такій сфері чи та особам, які беруть участь у цьому процесі».

Таким чином, запобігання та протидія корупції в сфері вищої освіти потребує зміни суспільних відносин та зміни суспільної діяльності, тобто протидія корупції має стати важливим пріоритетним напрямом освітньої політики закладу вищої освіти та напрямом державної антикорупційної політики. Важливу роль у питанні протидії корупції у сфері вищої освіти має відігравати антикорупційне інформування та освіченість. Запровадження на державному рівні, визнання та виконання основ правових антикорупційних знань, здійснення комплексу заходів виховного, навчального та інформаційного характеру, спрямованих на формування антикорупційної правосвідомості на високому рівні сприятиме запобіганню цьому негативному явищу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабенко К.А., Лазаренко С.Ж. Корупція в системі вищої освіти: сутність, причини та наслідки. Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». №2. 2015. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=812>
2. Кримінальний кодекс України. Примітка до ст. 45 Кримінального кодексу України від 29 черв. 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.
3. Бровко Н.І. Філософсько-правові засади формування правосвідомості особистості в умовах трансформації освітнього процесу в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.12. Київ, 2019. 457 с.
4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38-39. ст.380

УДК 343.8

СИМАКОВА С.І., канд. юрид. наук, доцент кафедри публічно-правових дисциплін

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

ЗДОБУТТЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСУДЖЕНИМИ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Анотація. У тезах поданих на участь у конференції розглянуто питання щодо можливості здобуття засудженими до позбавлення волі, які відбувають покарання у виправних колоніях здобуття вищої освіти, та окреслено проблемні питання, які виникають під час здобуття вищої освіти засудженими.

Ключові слова: засуджений; кримінально-виконавча установа; позбавлення волі; освіта; вища освіта; виправлення; ресоціалізація.

Засуджені, суб'єкти кримінально-виконавчого права відбуваючи кримінальні покарання в місцях позбавлення волі користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду» (ч. 3 ст. 63) [1].

В Україні, кожен має право на здобуття вищої освіти, не є винятком і особи, які відбувають покарання [2]. Здобуття засудженими вищої освіти дає можливість

Беценко Т.П. До питання про викладання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» у різнопрофільних ЗВО.....	109
Карпенко С.Д. Українська народна казка в інтернет мережі: сучасний стан та перспективи розвитку.....	112
Римар Н. Ю. Структура макрополя «література» в епістолярних текстах Лесі Українки.....	115
Бурковська Т. М. Зінчук Р. С. Пунктуаційна культура неповних речень у виданні «Вісник Демидівщини».....	118
Шульська Н. М. Лінгвістична культура сучасного медійника: пунктуаційний рівень.....	120

СЕКЦІЯ 5

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ РЕАЛІЙ

Ковальчук І.В. Економічна депривація науково-педагогічних працівників як фактор їх професійної діяльності.....	123
Бровко Н.І. До питання відповідальності за корупційні прояви у сфері вищої освіти.....	125
Сімакова С.І. Здобуття вищої освіти засудженими в місцях позбавлення волі.....	127
Пахомова А.О. Особливості академічної мобільності здобувачів правників.....	129
Малишко І. В. Права дітей на освіту в Україні в умовах військового стану.	131
Макарчук В.В. Інформаційно-аналітична підтримка Національної поліції України у сфері національної безпеки.....	133
Сидоренко В. В. До питання нормативно-правового регулювання забезпечення академічної доброчесності в системі вищої освіти України.....	135
Тимощук О.Г. Виклики вищої юридичної освіти в умовах воєнного стану в Україні.....	138
Сапон-Аблязова Л.В. Закон «Про застосування англійської мови в Україні»: нові виклики для вищої школи.....	140
Сокиринська О.А. Імунітет цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві.....	142
Рубльов В.І., Рубльова Р.І., Кулікова Г.А. Міжнародне законодавство щодо забезпечення рівності прав і свобод жінок і чоловіків.....	144
Терещук М.М. Правове регулювання дистанційної освіти: європейський досвід.....	146
Росавицький О.О. Щодо правової освіти в Україні.....	149

СЕКЦІЯ 6

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Клочко А.О. Роль сучасних технологій у підвищенні цифрової компетентності здобувачів освіти.....	151
Musiichuk S.M. A vantages et inconvenients de l'apprentissage mixte pour la formation professionnelle des futurs spécialistes.....	153
Біліченко А.М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови.....	156
Кириченко В.В., Сокиринська О.А. Проблеми освіти на тимчасово окупованих територіях.....	158
Коваленко А.Ю. Особливості регуляції емоційного стану здобувачів освіти фізичними вправами в умовах дистанційного навчання.....	159
Пономаренко Т. І. Професійна медіакомпетентність викладача ЗВО....	162